

Овсянік А.В., Сароян Р. М.
здобувачі вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Болкарьова О. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ В КОНТЕКСТІ КОГНІТИВНОГО ДИСКУРСУ

Спілкування і комунікація є важливими складовими у житті людини. Кожне нормальне існування супроводжується комунікативним процесом. Комунікація настільки тісно увійшла в наше життя, що ми не помічаємо її присутність доти, доки вона функціонує бездоганно та безпроблемно. І саме тому комунікація стала явищем, що привертає увагу фахівців у різних галузях знань: філософії, психології, лінгвістики, соціології, культурології, тощо [1].

Актуальні проблеми психолінгвістики на сучасному етапі. На сьогодні однією з хвилюючих тем дослідження є вивчення людського мислення, лінгвістики та її тісний зв'язок з психологією.

Розвиток й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена, її реалізації у механізмах породження та сприйняття мовлення у проекцію на психічну діяльність людини в її соціально-культурній взаємодії вивчає така маргінальна галузь лінгвістики як Психолінгвістика.

Через різноманітні функції мови у суспільстві і її тісний зв'язок з мисленням та з психічною діяльністю людини робить досить гнучкою взаємодію мовознавства з іншими соціальними та психологічними науками. Особливо виділяється зв'язок мовознавства з психологією. Ще у XIX столітті застосовувалися психологічні методи у мовознавстві, що згодом, у 50-х роках XX століття спричинило утворення нової науки, яка межує з мовознавством – психолінгвістика.

Особливу увагу психолінгвістика надає індивіду комунікації. Основним положенням психолінгвістики як когнітивної дисципліни є когнітивна обробка інформації, що надходить з органів чуття, яка відбувається на основі сформованих у індивіда ментальних репрезентацій.

Основними завданнями психолінгвістики як когнітивної науки є дослідження:

- процесів планування мовлення;
- механізмів та процесів сприйняття, інтерпретації, розуміння та породження мовлення;
- структури та системи представлення знань індивіда та стратегії їх використання для когнітивної обробки дискурсу;
- проблеми білінгвізму, перекладу та механізми оволодіння іноземною мовою.

90-ті роки стали апогеєм розвитку теорій комунікації. Такі відомі лінгвісти як Арутюнова Н.Д., Бахтін М.М., Макаров М. Л., Карасік В.І. дуже тісно пов'язують та розглядають комунікацію у дискурсивному аспекті. З'являється наука «комунікативістика» [2, с. 88].

Дискурс, що розуміється як текст, занурений у ситуацію спілкування, допускає безліч вимірів. З позиції прагмалінгвістики дискурс представляє собою інтерактивну діяльність учасників спілкування, обмін інформацією, надання впливу один на одного, використання різних комунікативних стратегій, їх вербальне і невербальне втілення у практиці спілкування [3].

Семинар у Блумінгтоні присвячений теорії інформації математичного спрямування в 1953 році став початком розвитку психолінгвістики і послугував глибокому інтересу до процесів мислення і його зв'язку з психологією та лінгвістикою. Плоди семінару були викладені у книзі, авторами якої є Ч.Осгуда й Т.Сибеока.

Отже, проблеми лінгвістики стають більш популярними та все більше досліджуваними. Названі сфери окрім теоретичної основи, мають практичне застосування, які допомагають глибше вивчити процеси психотерапії, а вивчення лексикону допомагає зрозуміти саму сутність нашого мислення. Успіх досягнутий завдяки роботам викладеним у книзі Ч. Осгуда й Т. Сибеока стосовно інтегруванню підходів з позицій різних дисциплін дало плоди у межах когнітивної науки, а також помітного прогресу у вивченні читання, білінгвізму та мовленнєвих порушень.

Остаточні знання зумовлені процесами вивчення рівнів репрезентації у пам'яті текстів і дискурсу, побудовою ментальних моделей змісту тексту, оволодінням мовою, індивідуальними відмінностями у розумінні тексту індивідами, особливостями оволодіння читанням, продукуванням мовлення, мозковими механізмами і нейропсихологічними проблемами тощо.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Нина Давидовна Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь // Под ред. В. Н. Ярцевой; Ин-т языкознания АН СССР. — М.: Сов. энцикл., 1990. — 682 с.
2. Землянова Л. М. Современная американская коммуникативистика Теоретические концепции, проблемы, прогнозы / Лидия Михайловна Землянова. — М., 1995. — 268 с.
3. Dijk T.A. van Studies in the Pragmatics of Discourse / Teun Adrianus van Dijk. — The Hague: Mouton, 1981. — 331p